Programiranje 1

Poglavje 5: Tabele

Luka Fürst

Izziv

- program, ki
 - prebere število *n* in *n* števil
 - ko prebere vsa števila, jih izpiše v istem vrstnem redu
- z dosedanjim znanjem to ni izvedljivo
- potrebovali bi spremenljivo število spremenljivk
- naloga je enostavno rešljiva s tabelo

Tabela

- zaporedje spremenljivk istega tipa
- posamezne spremenljivke so dosegljive prek indeksov
- spremenljivke se imenujejo elementi tabele

$indeksi \longrightarrow$	0	1	2	3	4	5
elementi \longrightarrow	25	42	17	54	20	36

Tabela

- indeksi se pričnejo z 0
- tabela[indeks]: element na indeksu indeks
- tabela.length: dolžina tabele (število elementov)
- veljavni indeksi: 0, 1, ..., tabela.length 1
- dostop z neveljavnim indeksom sproži izjemo tipa ArrayIndexOutOfBoundsException

Tabela

0	1	2	3	4	5
25	42	17	54	20	36

```
System.out.println(tabela[0]); // 25
System.out.println(tabela[3]); // 54
tabela[3] = -9;
System.out.println(tabela[3]); // -9
System.out.println(tabela.length); // 6
System.out.println(tabela[tabela.length - 1]); // 36

System.out.println(tabela[-1]); // ArrayIndexOutOfBoundsException
System.out.println(tabela[6]); // ArrayIndexOutOfBoundsException
```

Izdelava tabele

- T[]: tip tabele z elementi tipa T
- izdelava s seznamom elementov
 - T[] tabela = new T[]{element₀, element₁, ...};
- izdelava s seznamom elementov (samo ob deklaraciji)
 - T[] tabela = {element₀, element₁, ...};
- izdelava s privzetimi vrednostmi elementov
 - T[] tabela = new $T[dol\check{z}ina]$;
- dolžino tabele določimo ob izdelavi in je kasneje ne moremo več spreminjati

Privzete vrednosti

tip	vrednost
byte	(byte) 0
short	(short) 0
int	0
long	OL
float	0.0f
double	0.0
char	'\0'
boolean	false
referenčni tipi	null

Izdelava tabele

```
int[] popolna = {6, 28, 496, 8128};
boolean[] metiKovanca = new boolean[100];
   // {false, false, ..., false}
String[] odgovori = {"da", "ne", "morda"};
char[] samoglasniki = {'a', 'e', 'i', 'o', 'u'};
float[] rezultati = new float[3]; // {0.0f, 0.0f, 0.0f}
double[] dolzinaNic = new double[0]; // {}
```

Sprehod po indeksih tabele

splošen vzorec

```
for (int i = 0; i < t.length; i++) {
    // i: trenutni indeks
    // t[i]: element tabele na indeksu i
    ...
}</pre>
```

primer

Sprehod po elementih tabele

• posebna oblika zanke for (for-each)

```
for (T element: t) {
    // v prvem obhodu: element = t[0]
    // v drugem obhodu: element = t[1]
    // ...
    // v zadnjem obhodu: element = t[t.length - 1]
    ...
}
```

primer

```
char[] samoglasniki = {'a', 'e', 'i', 'o', 'u'};
for (char crka: samoglasniki) {
    System.out.println(crka);
}
```

Rešitev motivacijskega primera

- pripravimo si tabelo dolžine n
- i-to število preberemo v i-ti element tabele
- izpišemo elemente tabele

```
System.out.print("Koliko števil želite vnesti? ");
int n = sc.nextInt();
int[] stevila = new int[n];
for (int i = 0; i < n; i++) {
    System.out.print("Vnesite število: ");
    stevila[i] = sc.nextInt();
}
for (int stevilo: stevila) {
    System.out.println(stevilo);
```

Vsota elementov tabele

• sprehodimo se po elementih in jih prištevamo tekoči vsoti

```
public static int vsota(int[] t) {
   int vsota = 0;
   for (int element: t) {
      vsota += element;
   }
   return vsota;
}
```

Indeks največjega elementa

 sprehodimo se po indeksih in vzdržujemo indeks doslej največjega elementa

```
public static int indeksMaksimuma(int[] t) {
    int iMax = 0;
    for (int i = 0; i < t.length; i++) {
        if (t[i] > t[iMax]) {
            iMax = i;
        }
    }
    return iMax;
}
```

• v zanki lahko i inicializiramo tudi na 1

Frekvence ocen

• program, ki prebere število *n* in *n* šolskih ocen in izpiše število posameznih ocen

```
Vnesite število učencev: 9
Vnesite oceno: 3
Vnesite oceno: 4
Vnesite oceno: 3
Vnesite oceno: 1
Vnesite oceno: 4
Vnesite oceno: 5
Vnesite oceno: 1
Vnesite oceno: 4
Vnesite oceno: 3
1: 2
2: 0
3: 3
5: 1
```

Prva rešitev

- števci st1, st2, st3, st4, st5
- nastavimo jih na 0
- ko preberemo oceno, povečamo ustrezni števec

```
int st1 = 0, st2 = 0, st3 = 0, st4 = 0, st5 = 0;
for (int i = 1: i <= stUcencev: i++) {</pre>
    System.out.print("Vnesite oceno: ");
    int ocena = sc.nextInt():
    switch (ocena) {
        case 1: st1++; break;
        case 2: st2++; break;
        case 3: st3++; break;
       case 4: st4++; break;
       case 5: st5++: break:
System.out.printf("1: %d%n", st1);
System.out.printf("2: %d%n", st2);
System.out.printf("3: %d%n", st3);
System.out.printf("4: %d%n", st4);
System.out.printf("5: %d%n", st5);
```

Druga rešitev

uvedemo tabelo števcev

```
int[] stevci = new int[5];
for (int i = 1; i <= stUcencev; i++) {</pre>
    System.out.print("Vnesite oceno: ");
    int ocena = sc.nextInt();
    switch (ocena) {
        case 1: stevci[0]++; break;
        case 2: stevci[1]++; break;
        case 3: stevci[2]++; break;
        case 4: stevci[3]++; break;
       case 5: stevci[4]++; break;
for (int i = 0; i < stevci.length; i++) {</pre>
    System.out.printf("%d: %d%n", i + 1, stevci[i]);
```

Tretja rešitev

ullet ko preberemo oceno ocena, povečamo števec z indeksom ocena -1

```
int[] stevci = new int[5];
for (int i = 1; i <= stUcencev; i++) {
    System.out.print("Vnesite oceno: ");
    int ocena = sc.nextInt();
    stevci[ocena - 1]++;
}
for (int i = 0; i < stevci.length; i++) {
    System.out.printf("%d: %d%n", i + 1, stevci[i]);
}</pre>
```

Iskanje elementa v urejeni tabeli

- public static int poisci(int[] t, int x)
- parametra
 - t: naraščajoče urejena tabela
 - x: iskani element
- rezultat
 - indeks elementa x, če se nahaja v tabeli
 - −1, če ga ni

Splošen postopek

- sprehodimo se po indeksih
- če naletimo na element, takoj vrnemo njegov indeks
- na koncu vrnemo -1

```
public static int poisci(int[] t, int x) {
    for (int i = 0; i < t.length; i++) {
        if (t[i] == x) {
            return i;
        }
    }
    return -1;
}</pre>
```

Sprehod, ki upošteva urejenost

- potujemo po tabeli, dokler ne pridemo do konca oziroma do elementa, ki je večji ali enak x
- pogledamo, kje smo se ustavili

```
public static int poisci(int[] t, int x) {
   int i = 0;
   while (i < t.length && t[i] < x) {
       i++;
   }
   return (i < t.length && t[i] == x) ? (i) : (-1);
}</pre>
```

Dvojiško iskanje

- pogledamo element na sredini tabele
- če je enak iskanemu, smo ga našli
- če je večji od iskanega, lahko izločimo desno polovico tabele
- če je manjši od iskanega, lahko izločimo levo polovico tabele
- postopek ponovimo na tisti polovici tabele, ki je nismo izločili

Dvojiško iskanje števila 42

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
lm							s							dm
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
								lm			s			dm
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
								lm	s	dm				
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75

 $\begin{array}{c} {\tt lm} \\ {\tt dm} \end{array}$

.

Dvojiško iskanje števila 29

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
lm							s							dm
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
lm			s			dm								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75
				lm	s	dm								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	10	15	21	27	30	31	34	37	39	42	50	58	61	75

lm dm

am

Dvojiško iskanje

```
public static int poisci(int[] t, int x) {
   int lm = 0:
                       // leva meja
   int dm = t.length - 1; // desna meja
   while (lm <= dm) {
       int s = (lm + dm) / 2;
       if (t[s] == x) { // element smo našli!
           return s;
       if (t[s] < x) {
          lm = s + 1;
       } else {
           dm = s - 1;
   return -1; // elementa ni v tabeli
```

Primerjava navadnega in dvojiškega iskanja

- največ koliko elementov moramo pregledati pri tabeli velikosti n?
- navadno iskanje
 - pregledati moramo največ *n* elementov
- dvojiško iskanje
 - pri tabeli s 7 elementi moramo pregledati največ 3 elemente
 - pri tabeli s 15 elementi moramo pregledati največ 4 elemente
 - pri tabeli z 31 elementi moramo pregledati največ 5 elementov
 - pri tabeli z $2^k 1$ elementi moramo pregledati največ k elementov
 - pri tabeli z n elementi moramo pregledati največ $\lceil \log_2(n+1) \rceil$ elementov

Primerjava navadnega in dvojiškega iskanja

• dvojiško iskanje je bistveno hitrejše od navadnega

	maks. št. pregledanih elementov							
število elementov tabele	navadno iskanje	dvojiško iskanje						
10	10	4						
100	100	7						
1000	1000	10						
10 ⁴	10 ⁴	14						
10 ⁵	10 ⁵	17						
10 ⁶	10 ⁶	20						
10 ⁷	10 ⁷	24						
10 ⁸	10 ⁸	27						
10 ⁹	10 ⁹	30						

• žal pa deluje samo za urejene tabele ...

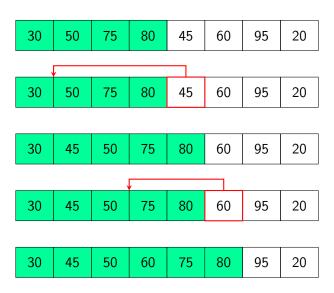
Urejanje tabele

- public static int uredi(int[] t)
- naraščajoče uredi tabelo t z n elementi
- eden od najpomembnejših problemov v računalništvu
- veliko različnih algoritmov
- urejanje z navadnim vstavljanjem
 - enostavno
 - stabilno
 - učinkovitejše od večine drugih enostavnih postopkov

```
public static int uredi(int[] t) {
    for (int i = 1; i < t.length; i++) {
        // podtabela t[0..i-1] je že urejena
        element t[i] vstavi na ustrezno mesto v podtabelo t[0..i-1]
        // sedaj je urejena tudi podtabela t[0..i]
    }
}</pre>
```

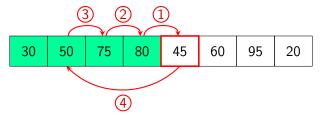
80	50	75	30	45	60	95	20
80	50	75	30	45	60	95	20
00	-	75	30	45	60	95	00
80	50	75	30	45	00	95	20
80	50	75	30	40	00	90	20

50	80	75	30	45	60	95	20
	,						
50	80	75	30	45	60	95	20
50	75	80	30	45	60	95	20
,							
50	75	80	30	45	60	95	20
30	50	75	80	45	60	95	20

30	45	50	60	75	80	95	20
						,	
30	45	50	60	75	80	95	20
30	45	50	60	75	80	95	20
30	45	50	60	75	80	95	20
20	30	45	50	60	75	80	95

- vstavljanje izvornega elementa na ustrezno mesto
 - potujemo od izvornega elementa na levo, dokler ne prispemo do levega roba tabele oziroma do elementa, ki je manjši ali enak izvornemu
 - vse elemente na poti premaknemo za eno mesto v desno
 - na »izpraznjeno« mesto postavimo izvorni element


```
public static void uredi(int[] t) {
    for (int i = 1; i < t.length; i++) {</pre>
        // vstavi element t[i] v podtabelo t[0..i-1]
        int element = t[i];
        int j = i - 1;
        while (j \ge 0 \&\& t[j] > element) {
            t[i + 1] = t[i];
            j--;
        t[i + 1] = element;
```

Praštevila do *n* z Eratostenovim sitom

- eden od najučinkovitejših postopkov za iskanje praštevil
- pričnemo s p=2
- označimo vse večkratnike števila p od 2p do n
- p nastavimo na prvo neoznačeno število, večje od trenutnega p
- označimo vse večkratnike števila p od 2p do n
- p nastavimo na prvo neoznačeno število, večje od trenutnega p
- označimo vse večkratnike števila p od 2p do n
- ponavljamo do $p \le \sqrt{n}$
- neoznačena števila med 2 in *n* so praštevila

Praštevila do *n* z Eratostenovim sitom

Praštevila do *n* z Eratostenovim sitom

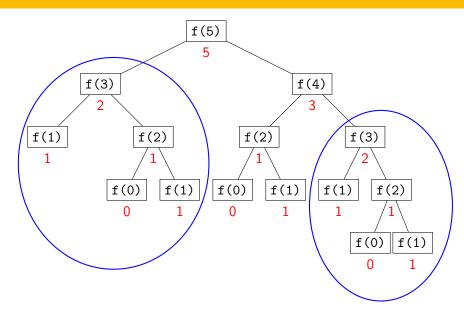
```
boolean[] sestavljeno = new boolean[n + 1];
int meja = (int) Math.round(Math.sqrt(n));
int p = 2;
while (p <= meja) {
    for (int i = 2 * p; i \le n; i += p) {
        sestavljeno[i] = true;
    do {
        p++;
    } while (p <= meja && sestavljeno[p]);</pre>
for (int i = 2; i <= n; i++) {
    if (!sestavljeno[i]) {
        System.out.println(i);
```

Fibonacci (repriza)

- zaporedje $F_0 = 0$, $F_1 = 1$, $F_n = F_{n-2} + F_{n-1}$
- 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13 ...
- osnovna rekurzivna rešitev

```
public static int f(int n) {
    if (n <= 1) {
        return n;
    }
    int pp = f(n - 2);
    int p = f(n - 1);
    return pp + p;
}</pre>
```

Drevo rekurzivnih klicev za n == 5

Zakaj je rekurzivna rešitev neučinkovita?

- veliki deli drevesa se večkrat računajo
- problem je tem hujši, čim večji je *n*

Rešitev

- ullet pripravimo si tabelo memo velikosti n+1
 - tabela na začetku vsebuje same ničle
- ko izračunamo vrednost za nek k, jo shranimo v memo[k]
- pred računanjem vrednosti f(k) preverimo, ali velja memo[k] > 0
- če velja, vrednost uporabimo, sicer jo izračunamo in shranimo
- memoizacija (ne memo-r-izacija!)

Rešitev

```
public static void main(String[] args) {
    Scanner sc = new Scanner(System.in);
    int n = sc.nextInt();
    int[] memo = new int[n + 1];
    System.out.println(f(n, memo));
public static int f(int n, int[] memo) {
    if (n \le 1) {
        return n;
    if (memo[n] > 0) {
        return memo[n];
    int pp = f(n - 2, memo);
    int p = f(n - 1, memo);
    memo[n] = pp + p;
    return memo[n];
```

Vprašanje

Kaj izpiše sledeči izsek kode?

```
int[] a = {1, 2, 3};
System.out.println(Arrays.toString(a));
int[] b = a;
b[0] = 42;
System.out.println(Arrays.toString(b));
System.out.println(Arrays.toString(a));
```

- Arrays.toString(tabela) vrne vsebino tabele v obliki niza [element₀, element₁, ...]
- razred Arrays se nahaja v paketu java.util

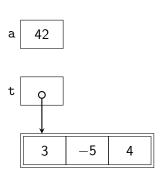
Vprašanje

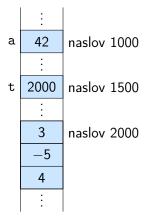
```
int[] a = {1, 2, 3};
System.out.println(Arrays.toString(a));
int[] b = a;
b[0] = 42;
System.out.println(Arrays.toString(b)); // [42, 2, 3]
System.out.println(Arrays.toString(a)); // [42, 2, 3]
```

Primitivni in referenčni tipi

- primitivni tipi
 - byte, short, int, long, float, double, boolean, char
 - spremenljivka takega tipa vsebuje vrednost
- referenčni tipi
 - T[], String, Scanner ...
 - spremenljivka takega tipa vsebuje pomnilniški naslov tabele oz. objekta
 - pomnilniški naslov = kazalec = referenca
 - podatek o lokaciji tabele/objekta v pomnilniku

Primitivni in referenčni tipi

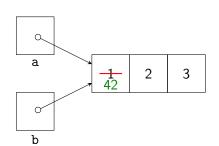
Kopiranje spremenljivk

- kopira se vrednost spremenljivke
 - vrednost spremenljivke referenčnega tipa je kazalec na tabelo/objekt

```
int a = 42;
int b = a;
int[] t = {3, -5, 4};
int[] u = t;
b 42
u
```

Razlaga motivacijskega primera

```
int[] a = {1, 2, 3};
int[] b = a;
b[0] = 42;
```


Prenašanje parametrov = kopiranje vrednosti

```
public static void main(String[] args) {
    int a = 42;
    int[] t = \{1, 2, 3\};
                                            42
    int[] u = \{4, 5, 6\};
    int[] v = f(a, t, u);
    // a: 42
   // t: [1, 10, 3]
    // u: [4, 5, 6]
    // v: [7, 8]
public static int[] f(
        int aa, int[] tt, int[] uu) {
    aa = 66;
    tt[1] = 10;
                                        tt
    uu = new int[]{7, 8};
    return uu;
                                        uu
```

Dvodimenzionalne tabele

- v javi ne obstajajo!
- obstajajo samo tabele kazalcev na tabele
- »dvodimenzionalne tabele«: običajno, a netočno poimenovanje

Izdelava dvodimenzionalne tabele

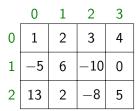
- izdelava tabele z elementi tipa T, ki ima m vrstic in n stolpcev
 - T[][] t = new T[m][n]:
 - vsi elementi imajo privzete vrednosti (npr. 0 za T = int)
- izdelava tabele z določenimi elementi

```
• int[][] t = {
    {e_{00}, e_{01}, ..., e_{0, n-1}},
    {e_{10}, e_{11}, ..., e_{1, n-1}},
    ...
    {e_{m-1,0}, e_{m-1,1}, ..., e_{m-1, n-1}}
};
```

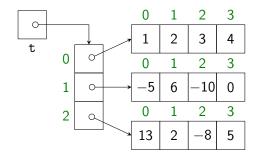
Zgradba dvodimenzionalne tabele

```
int[][] t = {
     {1, 2, 3, 4},
     {-5, 6, -10, 0},
     {13, 2, -8, 5}
};
```

konceptualni vidik

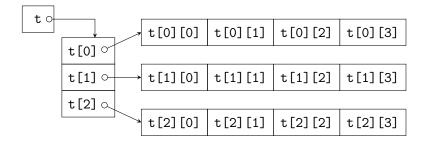

realnejša slika

Dostop do elementov tabele

- *t*[*i*][*j*]
 - element z indeksom j v vrstici z indeksom i
 - »element v vrstici *i* in stolpcu *j* « (stolpci ne obstajajo!)
 - »element (i, j)«
- t[i]
 - kazalec na vrstico z indeksom i

Nepravokotne tabele

vrstice so lahko različno dolge

```
int[][] t = {
     {1, 2, 3},
     {},
     {4, 5, 6, 7, 8}
};
```

 lahko najprej izdelamo samo tabelo kazalcev na vrstice, nato pa še posamezne vrstice

```
int[][] t = new int[10][];
for (int i = 0; i < 10; i++) {
    t[i] = new int[i + 1];
}</pre>
```

Nepravokotne tabele

```
• stavek
  int[][] t = new int[n][];
  izdela tabelo n kazalcev
```

- vsi kazalci imajo privzeto vrednost
- ta vrednost je null
 - neobstoječ pomnilniški naslov
 - kazalec, ki ne kaže nikamor

Sprehod po tabeli (z indeksi)

- t.length: število vrstic tabele
- t[i].length: dolžina vrstice z indeksom i

```
for (int i = 0; i < t.length; i++) {
    for (int j = 0; j < t[i].length; j++) {
        System.out.print(t[i][j] + " ");
    }
    System.out.println();
}</pre>
```

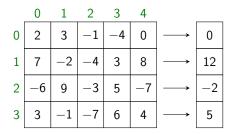
Sprehod po tabeli (z zanko for-each)

- elementi tabele kazalcev so tipa T[]
- elementi posamezne vrstice so tipa T

```
for (int[] vrstica: t) {
    for (int element: vrstica) {
        System.out.print(element + " ");
    }
    System.out.println();
}
```

Vsota po vrsticah

- public static int[] vsotaPoVrsticah(int[][] t)
 - vrne tabelo s toliko elementi, kot je vrstic tabele t
 - ullet i-ti element izhodne tabele vsebuje vsoto i-te vrstice tabele t

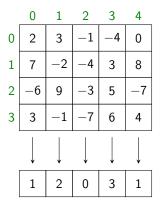
Vsota po vrsticah

```
public static int[] vsotaPoVrsticah(int[][] t) {
    int[] rezultat = new int[t.length];
    for (int i = 0; i < t.length; i++) {</pre>
        // izračunaj vsoto vrstice z indeksom i (tabele t[i])
        int vsota = 0:
        for (int j = 0; j < t[i].length; j++) {</pre>
            vsota += t[i][j];
        // ... in jo shrani v rezultat[i]
        rezultat[i] = vsota;
    return rezultat;
```

Indeks maksimuma po stolpcih

- predpostavimo, da imajo vse vrstice enako število elementov (samo v tem primeru je smiselno govoriti o stolpcih)
- stolpec z indeksom i
 - elementi t[0][i], t[1][i], ..., t[t.length 1][i]
- public static int[] imaxPoStolpcih(int[][] t)
 - vrne tabelo s toliko elementi, kot je stolpcev tabele t
 - *i*-ti element izhodne tabele vsebuje indeks maksimuma *i*-tega stolpca tabele t

Indeks maksimuma po stolpcih

Indeks maksimuma po stolpcih

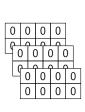
```
public static int[] imaxPoStolpcih(int[][] t) {
    int stStolpcev = t[0].length; // upoštevamo predpostavko
    int[] rezultat = new int[stStolpcev];
    for (int j = 0; j < stStolpcev; j++) {</pre>
        // izračunaj indeks maksimuma v stolpcu z indeksom j ...
        int iMax = 0;
        for (int i = 1; i < t.length; i++) {</pre>
            if (t[i][j] > t[iMax][j]) {
                iMax = i:
        // ... in ga shrani v rezultat[j]
        rezultat[j] = iMax;
    return rezultat;
```

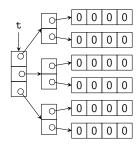
Tridimenzionalne tabele

- tabela kazalcev na tabele kazalcev na tabele elementov
- inicializacija tabele 3 × 2 × 4 (3 »strani«, 2 vrstici, 4 stolpci)

```
int[][][] t = new int[3][2][4];
```

poenostavljen pogled / realna slika

Tridimenzionalne tabele

- ullet ocena [d] [/] [p]: ocena dijaka d v letniku / pri predmetu p
- izdelajmo tabelo tipa int[][], v kateri element (p, l) podaja število dijakov, ki so predmet p v letniku l zaključili z oceno 5
- predpostavimo, da je tabela ocena regularna
 - vse strani imajo enako število vrstic
 - vse vrstice imajo enako število elementov

Tridimenzionalne tabele

```
public static int[][] petkarji(int[][][] ocena) {
    int stDijakov = ocena.length;
    int stLetnikov = ocena[0].length;  // zaradi regularnosti
    int stPredmetov = ocena[0][0].length; // zaradi regularnosti
    int[][] rezultat = new int[stPredmetov][stLetnikov];
    for (int p = 0; p < stPredmetov; p++) {</pre>
        for (int 1 = 0; 1 < stLetnikov; 1++) {</pre>
            int stPetkarjev = 0;
            for (int d = 0; d < stDijakov; d++) {</pre>
                if (ocena[d][1][p] == 5) {
                    stPetkarjev++;
            rezultat[p][l] = stPetkarjev;
    return rezultat:
```